

er, at det, som det kommer an paa, er, om det er Oplysningen eller selve Livet, der er det væsentlige.

Nu vil det ærede Medlem let blive enig med mig om, at naar vi komme til dette, var Grundtvig altid paa den Side, der satte Livet over Oplysningen. Han brugte endog et saa grelt Udtryk som dette at

„Lys uden Varme
Er Helvedes Kval.“

Han brugte et saadant Ord som dette:

Oplysning være skal vor Lyst,
— Er det saa blot om Sivet —
Men først og sidst med Folkerøst,
Oplysningen om Livet.

Og det er denne dyrebare Grundtanke, som har ligget under de Udtalelser, der ere faldne her i Dag i Modsætning til det ærede Medlems (*Borgbjerg*: Nej) jo, det er det. Det ærede Medlem vil ikke kunne komme bort fra, at naar han faar denne gode Almenskole, som vi ere enige om at gøre saa god som mulig, have vi gjort, hvad der samfundsmæssig set kan gøres. Men saa maa vi ogsaa give Plads desuden for to Ting, for det første for, at det pædagogiske Syn kan tilfredsstilles indenfor Skolen, og for det andet for, at Religiositeten ogsaa kan faa Plads. Det ærede Medlem ved godt, at jeg var enig med ham i sin Tid om, at faa Religionsundervisningen henlagt til Slutningstimen i Skolen for paa den Maade at stille os mere frit. Men selv om saa var, og selv om den Dag kommer, da vi faa en konfessionsløs Skole, har det ærede Medlem ikke Ret i at sige, at det ikke vil volde Strid, thi der vil være mange inderligt religiøst overbeviste Folk, som netop af religiøse Grunde ville ønske at sørge for deres Børns Religionsundervisning, som have Grundtvigs Grundsyn paa dette Arbejde. Og det, som hans Venner og Tilhængere fremdeles blive ved at virke for, er, at de fattige og de smaa kunne være med, ligesaa vel som de rige. Den rige kommer ikke i Forlegenhed, han kan lade sine Børn gaa i Skole, hvor han vil, eller han kan holde Lærer til dem, men den fattige kan ikke komme med, han kan ikke selv undervise dem, og han evner ikke at holde nogen til det. Og derfor forlange vi, at der ved Siden af den offentlige Skole bliver Plads for en Skolevirksomhed af en saadan Beskaffenhed, at den opfylder andre gode og nyttige Formaal, som man kan tilstræbe. Naar der naas de Maal, som Samfundet har Lov til at fordre skulle naas, maa Borgerne selv om, paa hvad Maade de ville gøre det. Og saa er det rigtigt og rimeligt at støtte en

saadan Skole, ikke som det ærede Medlem siger saaledes, at man vil gøre Almenskolen, altsaa Statsskolen, ringere, nej saaledes, at den kan blive saa god som vel muligt. Men man vil ved Siden deraf have Plads for en Skole, der kan fremme de Formaal, jeg her har nævnt, og som altid ville blive ved at være der.

Det var vel det væsentligste af det, jeg ønskede at føre frem. Dette lille Lovforslag vil ved den Smule Bevilling, her gives, ikke i mindste Maade komme til at virke paa den Maade, at det skulde være at tage fra Statsskolen og yde til Privatskolen. Det kunde tænkes, at der var andre Maader, hvorpaa der kunde rettes paa Vanskelighederne. Det blev berørt under Behandlingen af Loven om Almenskolen, at det var ønskeligt, om Lærere fra Privatskolen kunde tage en større eller mindre Del af deres Virksomhed der med som anciennetetsgivende, naar de gik over i Statsskolen. Det have de ikke kunnet hidtil, og det har gjort, at de saa at sige have været piskede til, fra ganske unge af at gaa bort fra den fri Virksomhed, skønt mange af dem vilde have godt af i flere eller færre Aar at staa i fri Virksomhed, inden de gik ind i fast Stilling.

Til Slutning skal jeg kun gøre opmærksom paa, at det ærede Medlems Opfattelse af Folkehøjskolen som værende i Dekadence er fejl. Folkehøjskolerne blomstre saa godt som nogen Sinde. Navnlig er det fejl, naar det ærede Medlem vil gøre gældende, at de ikke tidligere have haft Statstilskud. Det have de haft lige fra Begyndelsen af. Jeg har kendt en Skole, som blev oprettet med Statstilskud den 1. April 1860, og den er altid trods Statstilskud bleven ved at holde sin fri Stilling. I 1877 havde jeg et Tilfælde, hvor man spurgte os om, hvorfor vi ikke søgte. Nej, vi søgte ikke, fordi der forelaa en Finanslov, som efter vor Mening ikke var gyldig, og da vi havde givet det aabne Svar, at det var Grunden, fik vi ganske vist ikke noget Tilskud, men i den store provisoriske Kamptid var dette ikke Tilfældet, tværtimod, de fleste af Højskolerne fik Tilskud. I øvrigt vedrører dette ikke det foreliggende Forslag. Naar en saadan Institution vinder saa stærkt fremad, er det i sin gode Orden, at den bliver mere eller mindre organiseret, og at den under mere eller mindre organisatoriske Former faar de Fordele, den kan faa ved Tilskud af Statskassen under saadant Tilsyn, som Statsmyndighederne finder naturligt og rigtigt. Jeg vil derfor anbefale det fore-